

УЗАГАЛЬНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА У ЗВІТНОСТІ

Метою статті є дослідження питання відображення інформації про формування та використання прибутку підприємства у звітності. Розглянуто особливості та проблеми, які виникають при складанні звітності стосовно узагальнення інформації про прибуток підприємства. Значна увага приділена складанню звітності з врахуванням норм діючого облікового та податкового законодавства.

Ключові слова: прибуток, підприємство, звітність, фінансова звітність, податкова звітність, законодавство, податок на прибуток.

О. М. DZIUBA

Vinnitsia Institute of Trade and Economics

GENERALIZATION OF INFORMATION ABOUT THE FORMATION AND USE OF COMPANY PROFITS IN THE FINANCIAL STATEMENTS

The actuality of study is determined by the need of constructing a coherent approach to the generalization of accounting and reporting information about the formation and use of profit in order to meet the needs of different users, since profit is the main indicator of financial statements, which reflects the performance of enterprise, provides management with information for making decisions and allows to predict the results of the enterprise's activities. The article is dedicated to issues about the representation of information about the formation and use of company profits in the financial statements. The features and problems that arise during the preparation of statements concerning the display of profits are revealed. Much attention is paid to the procedure of making reports in regard to existing accounting and tax laws. The article defines the content of the main concepts of the research topic. These categories are discussed in the article as the possibility of opening the main features of the process of compiling information about the company's in the financial and tax statements. The system of indicators of financial statements, in reflection of the processes of formation and use of profit are studied. The paper analyzes the existing legislative innovations that have occurred in the process of preparation and submission of financial and tax statements, and their impact on the reporting information. Besides analysis of the relationship of forms of financial and tax statements is made by taking into account international experience and the impact of international financial reporting standards on the reveal of accounting and reporting of information about the profits. Due to the analysis of the main forms of financial and tax statements and changes in legislation that regulates them, the proposals of improving the organizational and accounting components of the preparation and submission mechanism of financial and tax reporting on the formation and use of profits are pointed out.

Keywords: profit, enterprise, statements, financial and tax reporting, legislation, income tax.

Постановка проблеми. Прибуток є головним показником фінансової звітності, який відображає ефективність діяльності підприємства, надає інформацію для прийняття управлінських рішень та дозволяє прогнозувати результати діяльності підприємства. Інформація стосовно прибутку підприємства знаходить своє відображення у фінансовій та податковій звітності. Необхідність побудови узгодженого підходу до узагальнення інформації про формування та використання прибутку у бухгалтерському обліку та звітності підприємства з урахуванням потреб різних користувачів обумовлює актуальність обраного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми теоретичних і методичних підходів узагальнення інформації про формування та використання прибутку підприємства у звітності досліджували провідні вчені, зокрема Атамас П.Й., Бланк І.А., Бутинець Ф.Ф., Гейер Е.С., Гуцаленко Л.В., Кузнецова С.О., Кучер С.В., Лебедзевич Я.В., Панченко І.А., Петренко Н.І., Свідерський Є.І. та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, недостатність теоретичної бази та практичних аспектів методології формування та використання прибутку та узагальнення інформації про нього у звітності зумовили необхідність подальшого дослідження.

Метою статті є дослідження сучасних особливостей узагальнення інформації про формування та використання прибутку підприємства у звітності з урахуванням норм діючого облікового та податкового законодавства.

Виклад основного матеріалу. У Національному П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» надані наступні визначення прибутку та збитку підприємства:

- прибуток - це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати;

- збиток - це перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [1].

Для визначення прибутку підприємства у бухгалтерському обліку послідовно порівнюють його доходи і витрати згідно принципу нарахування та відповідності доходів і витрат.

Процес формування напрямків використання прибутку відбувається при здійсненні його розподілу та забезпечує виконання основних функцій використання прибутку. Головним завданням розподілу прибутку є збалансоване поєднання двох його частин: прибутку, що підлягає споживанню (скеровується на

різні цілі) та прибутку, що підлягає капіталізації, тобто скерування його частини для збільшення капіталу, тобто перетворення прибутку в капітал.

Відомо, що метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття ефективних управлінських рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [2].

Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [1].

Податкова звітність – один з видів бухгалтерської звітності, що подається у вигляді податкових декларацій платником податків контролюючому органу у строки, встановлені Податковим Кодексом України [3].

Інформація щодо вартісного значення прибутку підприємства відображаються у формі № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан), формі № 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) та формі № 4 Звіт про власний капітал.

Затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» з 19.03.2013 р. припинило чинність П(С)БО 1-5. НП(С)БО 1 багато в чому повторює норми П(С)БО 1-5, разом з тим впроваджено наступні основні нововведення:

1) нові форми фінансової звітності є єдиною формою, тому всі загальні відомості про підприємство (назва, вид діяльності) зазначаються в заголовній частині форми № 1;

2) форми фінансової звітності містять мінімальний перелік обов'язкових статей, при цьому підприємство може не наводити статті, за якими відсутня інформація, також можуть додавати статті за необхідності;

3) для підприємств, що подають консолідовану фінансову звітність, затверджено спеціальні форми.

Для достовірності даних бухгалтерського обліку у звітності потрібно розділяти поняття чистого та нерозподіленого прибутку. Чистий прибуток – це позитивний кінцевий результат діяльності підприємства за вирахуванням податку на прибуток. Нерозподілений прибуток являє собою частину прибутку, що залишається після розподілу чистого прибутку на потреби діяльності (виплати доходів власникам та формування резервного капіталу).

Заповнення форм фінансової звітності здійснюється відповідно до Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджених Наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433.

Згідно зазначених рекомендацій у Балансі інформація стосовно прибутку відображається у статті «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)», в якій зазначається або сума нерозподіленого прибутку, або сума непокритого збитку. Сума непокритого збитку наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу, непокриті збитки списуються за рахунок нерозподіленого прибутку, резервного чи додаткового капіталу. Інформація узагальнюється в рядку 1420 «Нерозподілений прибуток (441 рахунок) (непокритий збиток (442 рахунок))».

Інформація щодо формування прибутку підприємства в звітному періоді наводиться у формі № 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). Так, сума нерозподіленого прибутку на кінець звітної періоду розраховується таким чином: Нерозподілений прибуток на кінець звітної періоду = Нерозподілений прибуток на початок звітної періоду + Чистий прибуток за звітний період (ф. 2 р. 2350) — прибуток направлений на дивіденди, створення резервного капіталу.

Чистий прибуток – це сума перевищення доходів підприємства над витратами у даному періоді, що залишається у його розпорядженні після сплати обов'язкових платежів. Чистий прибуток суб'єкта господарювання відображається у рядку 2350 (2355 – чистий збиток) Звіту про фінансові результати.

Однак, найбільш детальна інформація щодо формування та розподілу прибутку підприємства наводиться в формі № 4 Звіт про власний капітал.

Відповідно до Методичних рекомендацій з перевірки порівнянності показників фінансової звітності показник, відображений у рядку 2350 графі 3 форми № 2, дорівнює показнику форми № 4, наведеному в рядку 4100, графі 7 [4]. Тобто сума чистого прибутку у Звіті про фінансові результати та величина чистого прибутку в складі нерозподіленого прибутку у Звіті про власний капітал підприємства мають бути однакові (рис. 1).

За даними рішення зборів акціонерів та довідки бухгалтера про розподіл прибутку відображається у рядках 4200, 4205, 4210 «Розподіл прибутку», де наводиться сума нарахованих дивідендів, дані про спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу, резервного капіталу.

Відповідно до інформації, що міститься у формі № 1 Баланс, нерозподілений прибуток підприємства є частиною його власного капіталу нарівні з зареєстрованим капіталом, капіталом у дооцінках, додатковим капіталом, резервним капіталом, неоплаченим капіталом та вилученим капіталом.

Також, відповідно до загальноприйнятого визначення, нерозподілений прибуток – це частина прибутку, яка залишається у розпорядженні підприємства після виплати дивідендів, відрахування в резервний капітал та іншого використання.

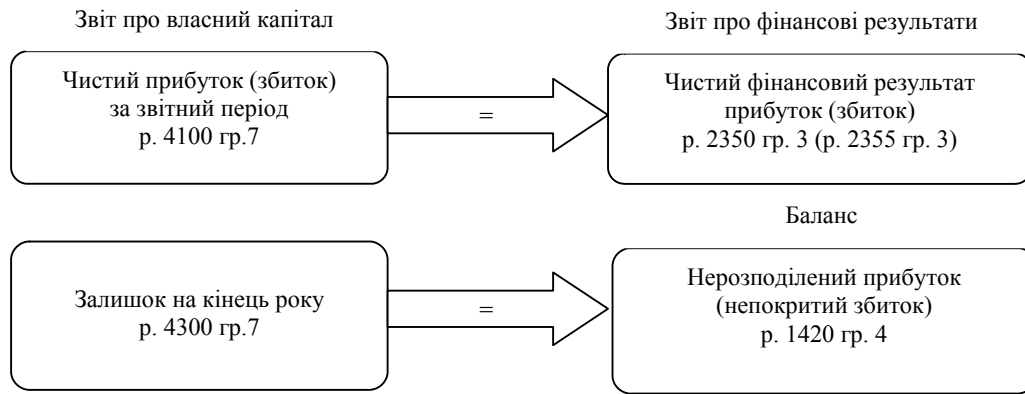

Рис. 1. Взаємозв'язок показників прибутку у фінансовій звітності

Таким чином, використовуючи рядки фінансової звітності підприємства матимемо наступну інформацію: нерозподілений прибуток на кінець звітного періоду (ряд. 1420, гр. 4, форма № 1) – нерозподілений прибуток на початок звітного періоду (ряд. 1420, гр. 3, форма № 1) – прибуток, використаний у звітному періоді (підсумковий оборот по кредиту рахунку 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» на кінець звітного періоду) = чистий прибуток за звітний період (ряд. 2350, гр. 3, форма № 2).

Облік нерозподілених прибутків чи непокритих збитків підприємства, що виник в поточному та попередніх періодах, а також прибутку використаного у поточному році ведеться на рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)». Зазначений рахунок містить ряд субрахунків. Так, на субрахунку 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» відображається інформація щодо розподілу прибутку. Наприкінці звітного року сальдо за субрахунком 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» закривається на рахунки 441 та / або 442 із виведенням сальдо на одному із цих субрахунків, в залежності від того, прибуток чи збиток отримало підприємство в результаті своєї діяльності. Враховуючи те, що інформації стосовно розподілу прибутку підприємства в фінансовій звітності не достатньо, доцільним буде доповнити I розділ пасиву Балансу, а саме статтю «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)», додатковими статтями, в яких наводитиметься показники використання прибутку: «Прибутки (збитки) накопичені від початку діяльності» та «Прибуток, використаний у звітному періоді». Запропоновані доповнення до формування показників фінансових звітів збільшать прозорість облікової інформації щодо прибутку підприємства, дозволять користувачам отримувати повну інформацію про формування та використання його прибутку.

Однак, підприємства за результатами своєї діяльності формують не тільки фінансову звітність, а й податкову звітність.

З введенням в дію Податкового кодексу України, відбулося наближення обліку для потреб оподаткування до бухгалтерського, однак це не відбулося в повній мірі. Для потреб оподаткування, відображення інформації про прибуток підприємства, нарахування та сплати податку на прибуток підприємства складають податкову звітність. Підприємства заповнюють наступні форми податкової звітності з податку на прибуток (табл. 1).

Таблиця 1

Форми податкової звітності з податку на прибуток

Назва форми звітності	Документ, яким затверджена форма	Кількість додатків	Перелік додатків	кодів	Наявність порядку складання	Документи, що передбачають наявність звітів
Податкова декларація з податку на прибуток підприємства	Наказ Міністерства фінансів України від 30.12.2013 р. № 872	14	ІД, СБ, ЦП, ТЦ, ІВ, АМ, ВО, ТП, ПЗ, ЗП, ПН, АВ, ВС, ВП,		Не передбачено	Податковий кодекс України (ст. 46, 152)
Розрахунок податкових зобов'язань щодо сплати консолідованого податку на прибуток та форми Повідомлення платника податку про прийняття рішення щодо сплати консолідованого податку на прибуток	Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2013 № 39	1	Розрахунок податкових зобов'язань за період, в якому знайдено помилку		Не передбачено	Податковий кодекс України (ст. 152)

Пункт 152.4 ст.152 ПКУ надає підприємству – юридичній особі право сплати консолідованого податку і сплачувати податок до бюджетів територіальних громад за місцезнаходженням філій, а також до бюджету за своїм місцезнаходженням. Пропорція розподілу податку між головним підприємством та філіями визначається за питомою вагою витрат філії у загальній сумі витрат юридичної особи.

Із набуттям чинності Наказу Міністерства фінансів від 28.01.2013 р. № 39, затверджено форму Розрахунку податкових зобов'язань щодо сплати консолідованого податку на прибуток та Повідомлення платника податку про прийняття рішення щодо сплати консолідованого податку на прибуток.

Починаючи з 2013 року Розрахунок подається філіями тільки за підсумками звітного податкового року (за винятком випадків, передбачених абзацами сьомим і восьмим п. 57.1 ПКУ). Філії подають Розрахунок до органів державної податкової служби за своїм місцезнаходженням незалежно від того, виникло у звітному періоді податкове зобов'язання щодо сплати консолідованого податку на прибуток чи ні. Розрахунок засвідчується підписами керівника, головного бухгалтера платника податків – юридичної особи і керівника філії та печаткою платника податків. Строк подання Розрахунку такий же, як для подання річної декларації – протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного податкового року.

Формування Податкової декларації з податку на прибуток здійснюється на підставі первинних документів, обов'язковість ведення і зберігання яких передбачено правилами ведення бухгалтерського обліку.

Висновки. Прибуток виступає одним з основних показників фінансової та податкової звітності підприємства, що відображає ефективність його діяльності, надає інформацію для прийняття управлінських рішень та дозволяє прогнозувати результати діяльності підприємства. Враховуючи останні зміни щодо складання та подання підприємствами фінансової звітності, можна відмітити, що змінилася як форма фінансових звітів так і відображення самої інформації про результати діяльності підприємства у звітності. Стосовно відображення в звітності інформації про формування та розподіл прибутку підприємства, доцільним буде доповнити I розділ пасиву Балансу, а саме статтю «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)», додатковими статтями, в яких зазначатимуться показники використання прибутку: «Прибутки (збитки) від початку діяльності» та «Прибуток, використаний у звітному періоді». Запропоновані доповнення до формування показників фінансових звітів збільшать прозорість облікової інформації щодо прибутку підприємства, дозволять користувачам отримувати повну інформацію про формування та використання його прибутку. Стосовно податкової звітності, то протягом останнього часу, зміни в процесі формування інформації та її представленні у декларації з податку на прибуток відбуваються постійно, що ускладнюється відсутністю методичних рекомендацій щодо заповнення декларації та виникненням податкових різниць.

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 № 996-XIV
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.
4. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433.
5. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 11.04.2013 р. № 476.

Referenses

1. National Accounting Standard 1 “General requirements to the Financial Statements”: Decree by the Ministry of Finance as of 07.02.2013 No. 73.
2. On accounting and financial statements in Ukraine: Law of Ukraine as of 16.07.1999 No. 996-XIV
3. Tax code of Ukraine as of 02.12.2010 p. № 2755-VI.
4. Recommended practice for filling the financial statements forms: Decree by the Ministry of Finance as of 28.03.2013p. № 433.
5. Recommended practice for checking the comparability of financial statements: Decree by the Ministry of Finance as of 11.04.2013 p. № 476.

Надійшла 06.11.2014; рецензент: д. е. н. Денисюк О. М.